
Dokument s plenarne sjednice

A9-0277/2023

26.9.2023

IZVJEŠĆE

o Izvješću Komisije o Crnoj Gori za 2022.
(2022/2202(INI))

Odbor za vanjske poslove

Izjestitelj: Tonino Picula

SADRŽAJ

	Stranica
PRIJEDLOG REZOLUCIJE EUROPSKOG PARLAMENTA	3
OBRAZLOŽENJE	19
INFORMACIJE O USVAJANJU U NADLEŽNOM ODBORU	20
POIMENIČNO KONAČNO GLASOVANJE U NADLEŽNOM ODBORU	21

PRIJEDLOG REZOLUCIJE EUROPSKOG PARLAMENTA

o Izvješću Komisije o Crnoj Gori za 2022. (2022/2202(INI))

Europski parlament,

- uzimajući u obzir Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između Europskih zajednica i njihovih država članica, s jedne strane, i Republike Crne Gore, s druge strane¹, koji je stupio na snagu 1. svibnja 2010.,
- uzimajući u obzir zahtjev Crne Gore za članstvo u Europskoj uniji od 15. prosinca 2008.,
- uzimajući u obzir peti sastanak Konferencije o pristupanju s Crnom Gorom na razini zamjenika od 30. lipnja 2020. u Bruxellesu, na kojemu su otvoreni pregovori o posljednjem pregledanom poglavlju, to jest poglavlju 8. „Politika tržišnog natjecanja”,
- uzimajući u obzir mišljenje Komisije od 9. studenoga 2010. o zahtjevu Crne Gore za članstvo u Europskoj uniji (COM(2010)0670), odluku Europskog vijeća od 16. i 17. prosinca 2010. o dodjeli statusa zemlje kandidatkinje Crnoj Gori te odluku Europskog vijeća od 29. lipnja 2012. o otvaranju pregovora o pristupanju EU-u s Crnom Gorom,
- uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2021/1529 Europskog parlamenta i Vijeća od 15. rujna 2021. o uspostavi Instrumenta pretpriprustupne pomoći (IPA III)²,
- uzimajući u obzir zaključke Predsjedništva sa sastanka Europskog vijeća u Solunu od 19. i 20. lipnja 2003.,
- uzimajući u obzir izjave sa sastanaka na vrhu EU-a i zapadnog Balkana od 17. svibnja 2018. u Sofiji, od 6. svibnja 2020. u Zagrebu, od 6. listopada 2021. u Brdu pri Kranju i od 6. prosinca 2022. u Tirani,
- uzimajući u obzir Berlinski proces pokrenut 28. kolovoza 2014.,
- uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 5. veljače 2020. naslovljenu „Unapređenje pristupnog procesa – Vjerodostojna perspektiva EU-a za zapadni Balkan” (COM(2020)0057),
- uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 29. travnja 2020. naslovljenu „Potpora zapadnom Balkanu u borbi protiv pandemije bolesti COVID-19 i za oporavak nakon pandemije” (COM(2020)0315),

---

¹ [SL L 108, 29.4.2010., str. 3.](#)

² [SL L 330, 20.9.2021., str. 1.](#)

- uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 6. listopada 2020. naslovljenu „Gospodarski i investicijski plan za zapadni Balkan” (COM(2020)0641),
- uzimajući u obzir Izjavu iz Sofije o zelenom planu za zapadni Balkan, koju je Crna Gora potpisala 10. studenoga 2020.,
- uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 19. listopada 2021. naslovljenu „Politika proširenja EU-a za 2021.” (COM(2021)0644) i priloženi radni dokument službi Komisije naslovljen „Izvešće o Crnoj Gori za 2021.” (SWD(2021)0293),
- uzimajući u obzir Komisijin pregled i procjenu zemalja iz srpnja 2021. koji se odnosio na program gospodarske reforme Crne Gore, kao i zajedničke zaključke ekonomskog i financijskog dijaloga između EU-a i zapadnog Balkana i Turske koje je Vijeće usvojilo 12. srpnja 2021.,
- uzimajući u obzir međuvladinu konferenciju EU-a i Crne Gore o pristupanju od 22. lipnja 2021. i 13. prosinca 2021.,
- uzimajući u obzir 11. sastanak Vijeća za stabilizaciju i pridruživanje EU-a i Crne Gore održan 14. srpnja 2022. u Podgorici,
- uzimajući u obzir izjavu i preporuke s 20. sjednice Parlamentarnog odbora Europske unije i Crne Gore za stabilizaciju i pridruživanje, održane 2. prosinca 2021.,
- uzimajući u obzir pristupanje Crne Gore NATO-u 5. lipnja 2017.,
- uzimajući u obzir Tematsko izvješće 01/2022 Europskog revizorskog suda od 10. siječnja 2022.: Potpora EU-a vladavini prava na zapadnom Balkanu: unatoč nastojanjima temeljni problemi ostaju neriješeni,
- uzimajući u obzir govor predsjednice Komisije Ursule von der Leyen održan 23. svibnja 2023. na forumu GLOBSEC 2023. u Bratislavi,
- uzimajući u obzir status Crne Gore kao ugovorne stranke Ugovora o Energetskoj zajednici od 1. siječnja 2007.,
- uzimajući u obzir svoju preporuku od 19. lipnja 2020. upućenu Vijeću, Komisiji i potpredsjedniku Komisije / Visokom predstavniku Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku o zapadnom Balkanu, nakon sastanka na vrhu 2020.³,
- uzimajući u obzir svoju rezoluciju od 15. prosinca 2021. o suradnji u borbi protiv organiziranog kriminala na zapadnom Balkanu⁴,
- uzimajući u obzir svoju preporuku od 23. studenog 2022. upućenu Vijeću, Komisiji i potpredsjedniku Komisije / Visokom predstavniku Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku o novoj strategiji EU-a za proširenje⁵,

---

³ [SL C 362, 8.9.2021., str. 129.](#)

⁴ [SL C 251, 30.6.2022., str. 87.](#)

⁵ [SL C 167, 11.5.2023., str. 105.](#)

- uzimajući u obzir svoje prethodne rezolucije o Crnoj Gori,
  - uzimajući u obzir članak 54. Poslovnika,
  - uzimajući u obzir izvješće Odbora za vanjske poslove (A9-0277/2023),
- A. budući da je proširenje najučinkovitiji instrument vanjske politike EU-a kojim se potiču i podupiru temeljne reforme, među ostalim u području vladavine prava, demokracije, temeljnih prava i slobode izražavanja, te predstavlja dalekosežno strateško geopolitičko ulaganje u mir, stabilnost, demokraciju i sigurnost diljem kontinenta, posebno uzimajući u obzir rusku ratnu agresiju na Ukrajinu koja je pokazala da neproširenje ima golem strateški trošak i može ugroziti sigurnost i stabilnost u Europi;
  - B. budući da se učinkovitost politike proširenja posljednjih godina znatno smanjila zbog nedostatka istinske političke volje u promicanju temeljnih reformi nekih političkih vođa zemalja kandidatkinja, kao i zbog kašnjenja EU-a u ispunjavanju nekih od svojih obećanja; budući da je to također stvorilo plodno tlo za zlonamjerne vanjske aktere u regiji zapadnog Balkana, posebno Rusiju i Kinu;
  - C. budući da je novi zamah proširenja izazvan promjenom geopolitičke stvarnosti i zahtjevima za članstvo u EU-u nekih zemalja Istočnog partnerstva potaknuo EU da ubrza ispunjenje dugoočekivanih obećanja zapadnom Balkanu; budući da je Europska unija budućnost zemalja zapadnog Balkana;
  - D. budući da politički čelnici u državama članicama EU-a, kao i u zemljama kandidatkinjama, moraju dokazati svoju istinsku predanost proširenju na temelju kriterija iz Kopenhagena poduzimanjem konkretnih koraka i postizanjem napretka kako bi cijeli proces ponovno oživio i kako bi se osigurali njegov kontinuitet, dosljednost, vjerodostojnost, transparentnost i učinkovitost;
  - E. budući da se svaka država kandidatkinja ocjenjuje na temelju vlastitih postignuća; budući da raspored i napredak u procesu pristupanja ovise o ispunjavanju kriterija za proširenje, provedbi potrebnih reformi, posebno u području „temeljnih pitanja”, poštovanju načela demokracije, vladavine prava, ljudskih prava i dobrog upravljanja, usklađivanju sa zajedničkom vanjskom i sigurnosnom politikom EU-a te usklađivanju zakonodavstva;
  - F. budući da je EU ponovno istaknuo svoju potpunu i nedvosmislenu predanost perspektivi članstva Crne Gore u EU-u; budući da gotovo 80 % crnogorskih građana podupire buduće članstvo u EU-u;
  - G. budući da je Crna Gora najviše napredovala u procesu pristupanja EU-u jer je otvorila sva 33 pregledana poglavlja pravne stečevine EU-a i privremeno zatvorila tri; budući da je njezina integracija u EU ključna za stabilnost i blagostanje cijele jugoistočne Europe;
  - H. budući da je Crna Gora prihvatila postupno usvajanje ciljeva i politika Europske unije tijekom procesa pregovora;

- I. budući da je Crna Gora i dalje kandidat za pristupanje EU-u i saveznik NATO-a; budući da Crna Gora potpuno usklađena sa zajedničkom vanjskom i sigurnosnom politikom EU-a;
- J. budući da je EU i dalje najveći trgovinski partner i najveći pružatelj ulaganja i financijske pomoći Crnoj Gori preko instrumenta IPA III, Gospodarskog i investicijskog plana za zapadni Balkan, Instrumenta za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju (NDICI) – Globalna Europa i makrofinancijske pomoći;
- K. budući da se Crna Gora suočava s izazovima koji proizlaze iz zlonamjernog vanjskog uplitanja i kampanja dezinformiranja, između ostalog iz Rusije;

Predanost pristupanju EU-u

1. pohvaljuje dugogodišnju predanost Crne Gore integraciji u EU, koja se temelji na visokoj razini javne potpore; ponavlja da u tom pogledu podupire Crnu Goru; naglašava da napredak i ukupna brzina pregovora ovisi o ispunjavanju privremenih kriterija povezanih s vladavinom prava; konstatira da su otvorena sva 33 pregledana poglavlja, ali izražava žaljenje zbog toga što nijedno od njih nije zatvoreno u posljednjih šest godina, čime se usporava napredak Crne Gore i negativno utječe na pozitivne rezultate na njezin status najnaprednije zemlje zapadnog Balkana na putu prema pristupanju EU-u;
2. ponovno potvrđuje da je ritam procesa proširenja i dalje povezan sa sposobnošću pojedinačnih zemalja da ispune kriterije za pristupanje, ali ovisi i o predanosti političkih čelnika zemalja zapadnog Balkana i EU-a; u tom pogledu žali zbog opetovanih odgoda i nevoljkosti crnogorske vladajuće političke elite da ostvari napredak u pregovorima s EU-om;
3. izražava žaljenje zbog činjenice da su velike političke napetosti i polarizacija, neuspjeh u postizanju konsenzusa o pitanjima od nacionalnog interesa i nedostatak međustranačkog dijaloga usporili napredak u reformama povezanim s EU-om i prouzročili duboku političku i institucionalnu krizu u Crnoj Gori; konstatira da je zbog toga i proces pristupanja Crne Gore EU-u usporen i da je izgubljen važan zamah za postizanje znatnog napretka;
4. prima na znanje rezultate predsjedničkih izbora održanih u ožujku i travnju 2023. te prijevremenih parlamentarnih izbora održanih u lipnju 2023.; izražava čvrsto uvjerenje da je Crnoj Gori potrebna stabilna proeuropska vlada i većina usmjerena na EU; potiče stvaranje nove, stabilne i proeuropske vlade koja je sposobna i voljna nastaviti s pristupanjem EU-u što je prije moguće; potiče predsjednika, novi parlament i vladu da se usredotoče na ključne reforme potrebne kako bi zemlja ostvarila napredak u integraciji u EU, da osiguraju njihovu pravilnu i pravodobnu provedbu, izbjegnju produbljivanje političke polarizacije i suzdrže se od upotrebe huškačke retorike i jezika u političkim raspravama; i dalje je spreman surađivati sa svim političkim akterima kako bi se toj zemlji pružila potpora u održavanju njezina strateškog smjera;
5. poziva sva crnogorska tijela vlasti da zajedno rade na europskoj budućnosti zemlje, čime će poslati jasnu poruku crnogorskim građanima, te da u tom pogledu nedvosmisleno obavještavaju o bliskom odnosu Crne Gore s EU-om; naglašava hitnu

potrebu za političkom stabilnošću, predanošću i vjerodostojnim angažmanom u postizanju konsenzusa kako bi se pokrenuo stagnirajući proces reformi povezanih s EU-om, posebno hitne reforme u području vladavine prava; naglašava važnost stalnog poštovanja demokratskih procesa, normi i standarda;

6. pozdravlja odluku Crne Gore da prihvati revidiranu metodologiju proširenja i poziva Crnu Goru da pojača svoje napore u ispunjavanju preostalih privremenih mjerila iz poglavlja 23. i 24. te nakon toga iz završnih poglavlja na temelju mjerljivog napretka i vidljivih rezultata;
7. pozdravlja kontinuirano i potpuno usklađivanje Crne Gore sa zajedničkom vanjskom i sigurnosnom politikom EU-a, uključujući sve sankcije donesene nakon ruske ratne agresije na Ukrajinu, kao i njezinu potporu međunarodnom poretku utemeljenom na pravilima na razini Ujedinjenih naroda; potiče buduću vladu na nastavak predanosti u tom pogledu;
8. pohvaljuje materijalnu i humanitarnu potporu Crne Gore Ukrajini u vrijednosti većoj od 10 milijuna EUR, kao i mehanizam privremene zaštite, kojim se osobama koje bježe iz Ukrajine daje pravo na boravak u Crnoj Gori godinu dana; podsjeća da je Crna Gora među zemljama zapadnog Balkana u kojima boravi najveći broj ukrajinskih državljana; međutim, izražava zabrinutost zbog činjenice da sve veći broj ruskih građana, uključujući oligarhe, ima boravište u Crnoj Gori; apelira na crnogorske vlasti da osiguraju da Crna Gora ne postane odredište za subjekte i pojedince koji žele zaobići sankcije;
9. pozdravlja aktivno sudjelovanje Crne Gore u misijama i operacijama zajedničke sigurnosne i obrambene politike EU-a, kao što je operacija pomorskih snaga Europske unije Atalanta, te u misijama NATO-a i drugim međunarodnim i multilateralnim misijama; prepoznaje strateški savez Crne Gore s EU-om i osuđuje sve pokušaje nadležnih tijela da dovode u pitanje njezino članstvo u NATO-u;
10. i dalje izražava duboku zabrinutost zbog zlonamjernog vanjskog uplitanja, pokušaja destabilizacije, hibridnih prijetnji i kampanja dezinformiranja koje u Crnoj Gori provode strani akteri koji EU predstavljaju kao nepouzdanog i nezainteresiranog partnera i ugrožavaju napredak Crne Gore na njezinu europskom putu, posebno onih koji potječu iz Rusije, Kine i Srbije; osuđuje napore Rusije da iskoristi etničke napetosti u Crnoj Gori kako bi potpirila sukobe, unijela podjele među zajednicama i širila obmanjujuće informacije u cilju destabilizacije cijele regije zapadnog Balkana; konstatira da se vjerske institucije mogu koristiti kao sredstvo vanjskog utjecaja i oštro osuđuje svako neopravdano uplitanje srpske pravoslavne crkve u tom pogledu, uključujući njezine pokušaje promicanja ruskih dezinformacija;
11. poziva Crnu Goru da uloži znatne i sustavne napore u identificiranje i razbijanje tvornica za dezinformiranje te naglašava važnost slobode i neovisnosti medija, kvalitetnog izvješćivanja i poboljšanja medijske pismenosti kao ključnih za borbu protiv dezinformacija; osuđuje dosad nezabilježen kibernetički napad na digitalnu infrastrukturu Crne Gore u kolovozu 2022., kao i prošle napade kao odgovor na pristupanje Crne Gore NATO-u 2017.; potiče Crnu Goru da u tom pogledu aktivno ojača svoju otpornost u bliskoj suradnji s EU-om, među ostalim s pomoću alata za kibersigurnost koje financira

EU kao što je projekt brzog odgovora u području kibersigurnosti za Albaniju, Crnu Goru i Sjevernu Makedoniju, te s NATO-om; pozdravlja interes Crne Gore za suradnju s EU-om putem akcijskog plana za europsku demokraciju; poziva na hitno donošenje strategije za suzbijanje hibridnih prijetnji i relevantnog akcijskog plana, u skladu sa strateškim dokumentima EU-a, uključujući politiku kiberobrane EU-a iz 2022.; poziva Komisiju da u tom pogledu pruži tehničku i financijsku potporu;

12. poziva Komisiju, Europsku službu za vanjsko djelovanje i Delegaciju EU-a u Crnoj Gori da pojačaju svoje napore za poboljšanje vidljivosti EU-a u toj zemlji i nastave s aktivnom i učinkovitom komunikacijskom kampanjom o važnosti i koristima bliskog partnerstva između Crne Gore i EU-a, što uključuje projekte koje financira EU i europsku budućnost Crne Gore; poziva na proširenje praćenja koje provodi StratCom kako bi se usredotočio na prekogranične prijetnje dezinformacijama u zemljama zapadnog Balkana i susjednim zemljama; naglašava dodanu vrijednost suradnje s lokalnim i regionalnim stručnjacima iz privatnog sektora i civilnog društva kako bi se u borbi protiv dezinformacija pružio odgovor koji je utemeljen na dokazima te kako bi se problematičan razvoj događaj utvrdio u ranoj fazi;
13. ističe potrebu za potpunim poštovanjem Kodeksa ponašanja članova Komisije i obveza Komisije u skladu s Ugovorima;
14. potiče Crnu Goru da se ponovno uključi u parlamentarnu suradnju u okviru Parlamentarnog odbora za stabilizaciju i pridruživanje (SAPC); izražava žaljenje zbog otkazivanja sjednice Parlamentarnog odbora EU-a i Crne Gore za stabilizaciju i pridruživanje u prosincu 2022. jer Crna Gora nije slijedila mišljenje Venecijanske komisije u pogledu kontroverznog donošenja Zakona o izmjenama Zakona o Predsjedniku Crne Gore;

Demokracija i vladavina prava

15. izražava žaljenje zbog toga što je Skupština Crne Gore u prosincu 2022. donijela kontroverzni Zakon o izmjenama Zakona o Predsjedniku Crne Gore, kojim se izravno dovodi u pitanje poštovanje ustavnosti i vladavine prava, unatoč hitnom mišljenju Venecijanske komisije i apelima EU-a protiv njegova donošenja; pozdravlja činjenicu da je Ustavni sud pokrenuo postupak za ocjenu ustavnosti tog zakona i nedavnu jednoglasnu odluku o ukidanju tog zakona; naglašava važnost poštovanja preporuka Venecijanske komisije o pitanjima koja se odnose na pravne odredbe i ukupnu vladavinu prava u zemlji;
16. izražava žaljenje zbog duboke polarizacije, nedostatka dijaloga, nepovjerenja i političkog bojkota u Skupštini Crne Gore, što je znatno otežalo zakonodavni postupak; poziva zakonodavnu i izvršnu vlast da osnaže lojalnu suradnju, među ostalim kad je riječ o procesu pristupanja; poziva na bolje funkcioniranje državnih ustanova i koordinacije među njima kako bi se postigla politička stabilnost i znatan napredak u ključnim reformama povezanim s EU-om, posebno u izbornim i pravosudnim reformama te u borbi protiv organiziranog kriminala i korupcije;
17. potiče crnogorske vlasti da provedu i donesu potrebne mjere za jačanje neovisnosti, integriteta, učinkovitosti, odgovornosti i profesionalnosti pravosuđa te da se bore protiv

svih oblika političkog uplitanja u pravosudni sustav, u skladu s načelima vladavine prava i demokratskim standardima;

18. pozdravlja imenovanje triju novih sudaca Ustavnog suda kao korak prema rješavanju ustavne krize; izražava žaljenje zbog činjenice da je Ustavni sud od rujna 2022. bez kvoruma; poziva novi parlament da što hitnije dovrši imenovanja sudaca, posebno vrhovnog državnog tužitelja, prema prijedlogu Tužiteljskog vijeća iz svibnja 2023., i tri člana Sudbenog vijeća;
19. žali zbog nedostatka napretka u reformi izbornog, pravnog i institucionalnog okvira, u kojem i dalje postoje nedostaci i nejasnoće koje narušavaju njegovu učinkovitost i koje je potrebno riješiti, među kojima su transparentnost financiranja političkih stranaka i njihovih izbornih kampanja, zlouporaba državnih sredstava, institucionalna prednost kojom se vladajuće stranke koriste za političku korist, kao i zabrinutost koju izaziva pitanje točnosti registra birača; poziva na provedbu preostalih preporuka Ureda za demokratske institucije i ljudska prava Organizacije za europsku sigurnost i suradnju, među ostalim u cilju reforme cjelokupnog izbornog zakonodavstva u skladu s europskim standardima; prima na znanje rad Državnog izbornog povjerenstva na povećanju transparentnosti i provedbi preporuka; potiče vlasti da nastave raditi na integritetu, nepristranosti i odgovornosti Državnog izbornog povjerenstva kako bi se povećalo povjerenje javnosti; potiče Crnu Goru da pruži vjerodostojan, neovisan i učinkovit politički i pravosudni odgovor na aferu „kuverta” u vezi s navodnom izbornom prijevarom;
20. ponovno poziva na to da se lokalni izbori održavaju isti dan; pozdravlja činjenicu da su izbori u 14 općina održani istoga dana u listopadu 2022.; konstatira, međutim, da je Ustavni sud Crne Gore izmjene Zakona o samoupravi ocijenio neustavnima; poziva na uspostavu čvrstog zakonodavnog okvira u tom pogledu, s posebnim naglaskom na postizanju rodne ravnoteže među izabranim predstavnicima, osobito kroz ravnopravnu zastupljenost kandidatkinja na izbornim listama, te na poboljšanju i provedbi postojećih relevantnih internih pravila;
21. napominje da su predsjednički i parlamentarni izbori 2023. bili kompetitivni i u načelu dobro organizirani te da su kandidati mogli slobodno provoditi svoje kampanje i imali su jednake mogućnosti doprijeti do birača; međutim, izražava žaljenje zbog toga što registracija kandidata nije bila uključiva i što i dalje nisu ispravljeni dugotrajni nedostaci u pravnom okviru i propisima o financiranju kampanja; izražava zabrinutost zbog osjetljivosti medija na unutarnje i vanjske utjecaje u pogledu praćenja kampanja, kao i zbog navoda o zlouporabi državnih sredstava u predizbornom razdoblju; prima na znanje da je odaziv birača na parlamentarnim izborima iznosio rekordno niskih 56,4 %;
22. potiče Crnu Goru da se pobrine za vjerodostojan i učinkovit odgovor pravosuđa na korupciju; prima na znanje poboljšanje u sprečavanju korupcije i pozitivan trend u radu Agencije za sprečavanje korupcije te potiče daljnji rad na integritetu, nepristranosti i odgovornosti Agencije kako bi se poboljšali njezini rezultati i povjerenje koje javnost ima u nju; poziva vlasti da brzo donesu koordiniranu nacionalnu strategiju za borbu protiv korupcije na visokoj razini i organiziranog kriminala u skladu s preporukama Skupine država protiv korupcije i standardima EU-a te da potiču integrirani pristup

sprečavanju i suzbijanju korupcije; poziva vlasti da kriminaliziraju nezakonito bogaćenje;

23. s velikom zabrinutošću primjećuje ozbiljne domaće i međunarodne kriminalne postupke crnogorskih organizacija organiziranog kriminala poznatih kao „klanovi” te poziva na potpunu istragu njihove navodne povezanosti s političkim establišmentom u zemlji;
24. prima na znanje napore koji se ulažu u borbu protiv organiziranog kriminala, uključujući zakonodavne promjene i uhićenja ključnih osoba; prima na znanje ozbiljne optužbe protiv vodećih osoba u pravosudnom sustavu; primjećuje sve veći broj pravomoćnih presuda, ali i dalje izražava zabrinutost zbog dugotrajnih suđenja i čestih odgoda; poziva crnogorske vlasti da ojačaju kaznene istrage, povećaju broj stručnjaka u tom području, osiguraju pojačanu suradnju i nadzor u kaznenopravnom sustavu te da bez odgode donesu presude, poštujući pritom pravo na pošteno, neovisno i nepristrano suđenje i štiteći prava optuženika; poziva na daljnje usklađivanje s pravnom stečevinom EU-a u pogledu oduzimanja imovine;
25. pozdravlja pozitivne napore uložene u područje nezakonite trgovine, ponajprije krijumčarenje cigareta; prima na znanje nove mjere koje je vlada najavila u srpnju 2022. kojima se zabranjuje skladištenje duhana u luci Bar; ponavlja važnost dodatnih mjera za borbu protiv krijumčarenja cigareta u zemlji, posebno u slobodnoj zoni luke Bar;
26. potiče Crnu Goru da razvije sveobuhvatnu strategiju za borbu protiv trgovine ljudima i zaštitu žrtava te da osigura blisku suradnju s regionalnim i međunarodnim partnerima; pozdravlja aktualnu suradnju Crne Gore s agencijama EU-a kao što su Europol i Eurojust te napominje važnost te suradnje jer će se na taj način Crnoj Gori pomoći u borbi protiv prekograničnog kriminala, uključujući trgovinu oružjem, drogom i ljudima, kao i u borbi protiv terorizma i ekstremizma;
27. pozdravlja donošenje nove strategije za reformu javne uprave za razdoblje od 2022. do 2026., ali žali zbog nedostatka napretka u njezinoj provedbi; i dalje izražava zabrinutost zbog smanjenih kriterija za zapošljavanje, stručnost i neovisnost državnih službenika na temelju zasluga te zbog gubitka osoblja sa znanjem i iskustvom u procesu pristupanja EU-u; potiče Crnu Goru da na učinkovit način ispravi te nedostatke, optimizira državnu upravu, uvede upravljačku odgovornost i osigura transparentnost; naglašava koliko je važno na svim razinama javne uprave zapošljavati osobe na temelju zasluga i stručnosti te koliko je važna depolitizacija javne službe; i dalje je zabrinut zbog slučajeva zlouporabe položaja;
28. pozdravlja drugu Skupštinu građana organiziranu u Crnoj Gori te posjet njezinih sudionika Europskom parlamentu;

Temeljne slobode i ljudska prava

29. poziva Crnu Goru da uloži više napora u borbu protiv govora mržnje i uznemiravanja na internetu, čime su nesrazmjerno pogođeni borci za ljudska prava i žene, kao i politički pristranog izvješćivanja i stranog utjecaja u crnogorskim medijima; apelira na političare i javne ličnosti da oštro osuđuju sve poruke usmjerene na polarizaciju društva i smanjenje povjerenja u medije i temeljne demokratske norme; podsjeća da slučajevi

govora mržnje protiv etničkih i seksualnih manjina, kao što su incidenti protiv pripadnika skupine LGBTIQ+, izazivaju ozbiljnu zabrinutost; također konstatira spor napredak u pogledu slobode izražavanja;

30. izražava zabrinutost zbog duboke političke polarizacije u medijskom okruženju, nedostatka neovisnosti javne radiotelevizije (Radio i televizija Crne Gore – RTCG), a posebno zbog sve većeg broja stranih i domaćih kampanja dezinformiranja koje negativno utječu na demokratske procese; sa zabrinutošću konstatira pritisak na lokalno medijsko tržište do kojeg dolazi zbog širenja regionalne medijske konkurencije; naglašava potrebu za neovisnošću i slobodom medija kao ključnim elementima snažne demokracije; poziva regulatorna tijela za medije i sve dionike da promiču i podupiru inicijative kojima se potiče i podupire uravnoteženo i nepristrano izvješćivanje, zastupljenost različitih perspektiva i istraživačko novinarstvo kako bi se ublažio učinak političke polarizacije;
31. prima na znanje razvojnu strategiju RTCG-a i strategiju digitalne transformacije za razdoblje od 2023. do 2027. u kojoj se prepoznaje ključna uloga RTCG-a kao primarnog izvora informacija; poziva sva tijela vlasti da se suzdrže od poduzimanja bilo kakvih administrativnih, zakonodavnih ili političkih mjera kojima bi se ugrozila urednička, institucionalna ili financijska neovisnost javne radiotelevizije; izražava zabrinutost zbog izbora glavnog direktora RTCG-a, u suprotnosti s pravomoćnom sudskom odlukom;
32. prima na znanje napore uložene u dovršetak medijske strategije Crne Gore za razdoblje od 2022. do 2026. i ustraje na uključivanju medija i civilnog društva u reviziju zakonodavstva o medijima, u skladu sa standardima EU-a; potiče Crnu Goru da konačno donese novi skup zakona o medijima, odnosno zakon o medijima, zakon o javnim medijima i zakon o audiovizualnim medijskim uslugama;
33. pozdravlja određene pozitivne korake, kao što su uvođenje strožih kazni za napade i prijetnje novinarima te osnivanje ad hoc povjerenstva za praćenje nasilja nad medijima te hitno poziva na produljenje njegova mandata; međutim, ponavlja da je potrebna učinkovita provedba njegovih nalaza i preporuka; poziva na veću transparentnost u pogledu povjerljivih predmeta povezanih s napadima na novinarke; potiče Crnu Goru da poveća učinkovitost pravnog odgovora na prijetnje i nasilje nad novinarima i drugim medijskim djelatnicima, uključujući prethodne slučajeve, te potiče vlasti da se suzdrže od bilo kakvih verbalnih napada ili neprimjerenog političkog pritiska na neovisne medije i novinare; naglašava da je potrebno preispitati istragu ubojstva novinara Duška Jovanovića i surađivati sa stranim stručnjacima kako bi se osigurala potpuna i učinkovita istraga;
34. potiče Crnu Goru da do kraja ove godine provede popis stanovništva i kućanstava u skladu sa standardima EU-a i međunarodnim standardima, koji je odavno trebalo provesti; očekuje da će se to provesti na otvoren i transparentan način, bez ikakvog političkog uplitanja, te da će se sve priznate nacionalne manjine pravilno popisati, bez straha od zastrašivanja ili kaznenog progona;
35. pozdravlja višetetnički identitet zemlje i poziva na daljnje promicanje i poštovanje svih jezika, kulturne baštine i tradicija lokalnih zajednica i nacionalnih manjina; izražava

- žaljenje zbog činjenice da dolazi do sve osjetnije društvene polarizacije i podjela; naglašava potrebu za zaštitom prava svih nacionalnih manjina, što uključuje njihova politička, socijalna i ekonomska prava, i poziva na jačanje, primjenu i provedbu institucionalnih i pravnih okvira u tom pogledu, uključujući novi zakon o borbi protiv diskriminacije; poziva vlasti da primijene sustavan i učinkovit institucijski pristup u borbi protiv interseksijske diskriminacije s kojom se suočavaju manjine;
36. poziva Crnu Goru da uloži više napora kako bi zajamčila nediskriminirajuću uporabu manjinskih jezika u obrazovanju te u tome posvećenom medijskom prostoru u državi kao i u lokalnim medijima; naglašava važnost jednake zastupljenosti nacionalnih manjina u medijima, pravosuđu, tijelima kaznenog progona i javnim institucijama; naglašava potrebu za zaštitom svih političkih prava nacionalnih manjina;
37. izražava žaljenje zbog toga što su najranjivije skupine u društvu, uključujući Rome i Egipćane, osobe s invaliditetom i pripadnike zajednice LGBTIQ, sve više izložene diskriminaciji, govoru mržnje i zločinima iz mržnje; poziva Crnu Goru da postroži mjere protiv govora mržnje, socijalne isključenosti i diskriminacije te da ranjivim skupinama poboljša pristup pravosuđu, zapošljavanju, stanovanju i zdravstvenoj skrbi; podsjeća na potrebu za potpunom i učinkovitom provedbom Strategije za uključivanje Roma i Egipćana za razdoblje od 2021. do 2025.; žali zbog povećanja nasilja i govora mržnje prema LGBTIQ+ osobama i poziva Crnu Goru da donese relevantno zakonodavstvo kako bi se u potpunosti zaštitila njihova prava, uključujući potpunu provedbu Zakona o istospolnom partnerstvu;
38. naglašava multietnički identitet Boke kotorske; naglašava da je europska perspektiva Crne Gore usko povezana sa zaštitom manjina i njihove kulturne baštine; poziva crnogorske vlasti da njeguju multietničku prirodu države, uključujući tradiciju i kulturnu baštinu hrvatske zajednice u Boki kotorskoj; pozdravlja izbor predstavnika hrvatske manjine u Skupštini Crne Gore na posljednjim izborima;
39. izražava zabrinutost zbog porasta femicida, otvoreno izražene mizoginije, rodno uvjetovanog nasilja i nasilja nad djecom; i dalje je zabrinut zbog seksizma usmjerenog na žene u politici i javnom životu te žali zbog toga što nasilje nad ženama doprinosi sprečavanju sudjelovanja žena u političkom životu; izražava zabrinutost zbog sve manjeg broja žena među zastupnicima u Skupštini;
40. potiče Crnu Goru da provede standarde Istanbulske konvencije, pokrene kampanje za podizanje razine osviještenosti javnosti i osigura da se takvi zločini propisno istraže i da se počinitelji kazneno gone; poziva Crnu Goru da iskorijeni sve oblike diskriminacije, riješi duboko ukorijenjeno diskriminirajuće ponašanje u društvu, poboljša pristup pravosuđu i osigura bolje praćenje i provedbu prava u postupcima u vezi s nasiljem u obitelji te da poboljša prevenciju i zaštitu od nasilja u obitelji te sustave potpore za žrtve; poziva Crnu Goru da uspostavi redovite mehanizme praćenja za nadzor učinkovitosti sustava obiteljskog pravosuđa za žrtve obiteljskog nasilja te da uvede mehanizme praćenja za procjenu učinka politika i postupaka povezanih s obiteljskim pravosuđem na marginalizirane skupine žena;
41. izražava zabrinutost zbog nedostatka napretka i sukoba interesa u postupku izrade amandmana na Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji; konstatira da je Državno

odvjetništvo u radnu skupinu Ministarstva pravosuđa za izmjene i dopune tog zakona imenovalo državnog odvjetnika koji je osumnjičen za počinjenje obiteljskog nasilja;

42. izražava žaljenje zbog trenutačne raširenosti diskriminacije osoba s invaliditetom; izražava žaljenje zbog nedosljednosti između nacionalnih zakona i Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom; poziva na učinkovitu provedbu strategija za uklanjanje nedostataka u poštovanju prava osoba s invaliditetom u svim sektorima i politikama, uključujući zdravstvenu skrb i tržište rada te u upravnim i sudskim postupcima; pozdravlja činjenicu da je u tijeku reforma nacionalnog sustava za utvrđivanje invaliditeta; naglašava hitnu potrebu za strategijom deinstitucionalizacije;
43. sa zabrinutošću prima na znanje potpisivanje Temelnog ugovora sa Srpskom pravoslavnom crkvom uslijed političkih neslaganja i kritika koje je civilno društvo izrazilo zbog nedostatka uključivih savjetovanja i transparentnosti; izražava zabrinutost zbog pokušaja Pravoslavne crkve u zemljama kao što su Srbija i Crna Gora da se Rusija promiče kao zaštitnik tzv. tradicionalnih obiteljskih vrijednosti i da se učvršćuju odnosi između države i crkve;
44. ističe ključnu ulogu organizacija civilnog društva u funkcionalnim demokracijama; poziva crnogorske vlasti da bolje uključe civilno društvo, zajedno s neovisnim stručnjacima i lokalnim dionicima, u razvoj ključnog zakonodavstva, posebno reformi povezanih s planom reformi EU-a i procesom pristupanja općenito, jačanjem mehanizama suradnje i savjetovanja između državnih tijela i organizacija civilnog društva; napominje da su uspostavljena pravila financiranja za organizacije civilnog društva, ali da je samo ograničen broj ministarstava objavio pozive za dodjelu bespovratnih sredstava tim organizacijama; sa zabrinutošću primjećuje nepravilno postupanje nekih organizacija civilnog društva; poziva crnogorske vlasti da osiguraju da organizacije civilnog društva djeluju u skladu s demokratskim standardima i vrijednostima EU-a; u tom kontekstu konstatira da bi potpuna transparentnost u pogledu financiranja organizacija civilnog društva bila važan doprinos jamčenju veće transparentnosti; žali zbog verbalnih napada državnih dužnosnika na organizacije civilnog društva;
45. poziva Crnu Goru da u cilju borbe protiv ozračja nekažnjavanja u toj zemlji hitno i u potpunosti provede preporuke iz univerzalnog periodičnog pregleda, kao i preporuke Odbora za borbu protiv mučenja i Europskog odbora za sprečavanje mučenja i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja; u tom kontekstu potiče Crnu Goru da ukine zastaru za kaznena djela mučenja i drugih oblika zlostavljanja te da izmijeni definiciju mučenja u skladu s Konvencijom UN-a protiv mučenja; poziva vlasti da osiguraju brze i učinkovite istrage slučajeva policijskog nasilja i mučenja pritvorenika te da zajamče da će se počinitelji privesti pravdi; poziva na to da se počinitelji mučenja odmah uklone s dužnosti do istrage i da im se, ako ih se proglasi krivima, izreknu kazne razmjerne ozbiljnosti njihovih postupaka;
46. prima na znanje potpisivanje ažuriranog sporazuma između EU-a i Crne Gore o operativnoj suradnji u upravljanju granicama s Agencijom za europsku graničnu i obalnu stražu (Frontex), koji je privremeno stupio na snagu 1. srpnja 2023.; potiče daljnju suradnju između Crne Gore i Frontexa u cilju osnaživanja upravljanja

granicama, pružanja potpore u postupcima azila, borbe protiv krijumčarenja i poboljšanja ponovnog prihvata;

Pomirenje, regionalna suradnja i dobrosusjedski odnosi

47. prima na znanje aktivno sudjelovanje Crne Gore u regionalnoj suradnji i naglašava važnost rješavanja zajedničkih izazova, promicanja dobrosusjedskih odnosa i unapređenja regionalne stabilnosti i razvoja; pohvaljuje Crnu Goru zbog poštovanja prava manjina i preuzimanja pozitivne uloge u regionalnim odnosima te je potiče da pojača napore u pomirenju i pronade rješenja za prošle sporove;
48. naglašava važnost uključive gospodarske suradnje koja bi trebala biti prihvatljiva za svih šest zemalja zapadnog Balkana i kojom se uspostavlja suradnja u kojoj su sve one ravnopravne te kojom se potiče dublje poštovanje normi i pravne stečevine EU-a; u tom pogledu podsjeća na svoje oklijevanje u vezi s inicijativom Otvoreni Balkan i prima na znanje sudjelovanje Crne Gore na sastancima na vrhu u lipnju i rujnu u svojstvu promatrača;
49. pozdravlja nedavne sporazume u kontekstu Berlinskog procesa o slobodi kretanja s osobnim iskaznicama, o priznavanju visokoškolskih kvalifikacija i o priznavanju stručnih kvalifikacija doktora medicine, stomatologa i arhitekata; poziva na njihovo brzo usvajanje i provedbu i pohvaljuje činjenicu da ih je crnogorska vlada ratificirala; naglašava važnost potpunog iskorištavanja svih postojećih regionalnih i međuvladinih inicijativa, posebno Jadransko-jonske inicijative, srednjoeuropske inicijative, strategije EU-a za jadransko-jonsku regiju i Berlinskog procesa te stvaranja sinergija među njima;
50. poziva Crnu Goru da uloži više napora u utvrđivanje, kazneni progon i kažnjavanje ratnih zločina i njihova slavljenja, kao i u rasvjetljavanje sudbina nestalih osoba; poziva Crnu Goru da proaktivno istraži sve navode o ratnim zločinima i otvori pitanja zapovjedne odgovornosti, pomaganja i sudjelovanja; u tom kontekstu poziva na učinkovitu regionalnu suradnju u istrazi i kaznenom progonu osoba optuženih za ratne zločine; pohvaljuje nastavak suradnje Crne Gore u okviru procesa Sarajevske deklaracije; potiče vlasti da preispitaju stare slučajeve u kojima nije došlo do kaznenog progona u skladu s međunarodnim humanitarnim pravom ili nacionalnim pravom, te da osiguraju da sve žrtve i članovi njihovih obitelji dobiju pravnu zaštitu i/ili naknadu štete za svoju patnju; izražava žaljenje zbog toga što i dalje postoje mnogi izazovi u pogledu njihove ekonomske i socijalne integracije i dobrobiti;
51. izražava zabrinutost zbog toga što je raspuštena crnogorska Skupština donijela Zakon o zaštiti veterana i osoba s invaliditetom, kojim se selektivno propisuje kategorija „civilnih žrtava rata” i njihovo pravo na novčanu naknadu, unatoč činjenici da taj zakon još nije stupio na snagu;
52. poziva Crnu Goru da u potpunosti poštuje odredbe o sukcesiji bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, posebice u pogledu vojne imovine;
53. poziva Crnu Goru i njezine susjede da što je prije moguće tijekom procesa pristupanja poduzmu konkretne korake za rješavanje dugotrajnih bilateralnih sporova na konstruktivan i dobrosusjedski način, uključujući neriješena pitanja razgraničenja sa

Srbijom i Hrvatskom; potiče promicanje prekograničnih inicijativa, uključujući program prekogranične suradnje između Srbije i Crne Gore koji sufinancira EU;

54. ponovno poziva na to da se otvore arhivi bivših jugoslavenskih republika i da se omogući pristup dosjeima bivše jugoslavenske tajne službe i kontraobavještajne službe Jugoslavenske narodne armije kako bi se temeljito istražili i riješili zločini iz komunističkog razdoblja;

Socioekonomske reforme

55. sa zadovoljstvom prima na znanje prijavljeni proračunski višak za prvo tromjesečje 2023. i predviđeni gospodarski rast 2024.; pozdravlja smanjenje stope inflacije, ali napominje da je ona i dalje jedna od najviših u Europi;
56. potiče Crnu Goru da prilagodi svoju strategiju gospodarskog rasta kako bi potaknula produktivnost i ljudski kapital te ubrzala konvergenciju s EU-om, u skladu s preporukama Svjetske banke, te kako bi koristila svim segmentima društva, uključujući marginalizirane i ranjive skupine; ponovno konstatira da su potrebna veća javna ulaganja u obrazovni sustav za održiv društveni i gospodarski razvoj;
57. prima na znanje smanjenje javnog duga Crne Gore, ali i dalje je iznimno zabrinut zbog slabosti povezanih s dugom; poziva Crnu Goru da poduzme daljnje korake prema održivosti javnih financija i da razvije mjere za smanjenje neformalne ekonomije;
58. poziva Crnu Goru da poboljša svoje fiskalne ekonomske politike kako bi uskladila svoje razine javnog duga s ciljem utvrđenim Paktom EU-a o stabilnosti i rastu te da se pobrine da razina javnog duga ne premašuje 60 % BDP-a; potiče Crnu Goru da osnaži svoj mehanizam za provjeru stranih ulaganja kako bi se povećala gospodarska sigurnost, spriječilo političko uplitanje i riješila pitanja u pogledu lošeg upravljanja; naglašava važnost poboljšanja održivosti izvoza smanjenjem prekomjernog oslanjanja na ekstraktivne industrije, kao što su vađenje bakrene rude i sirovog aluminija;
59. prima na znanje povećanje javnog duga Crne Gore prema stranim financijskim institucijama i poduzećima, što se može upotrijebiti kao alat za utjecanje na njezine vanjskopolitičke odluke, posebno one koje se odnose na Kinu; prima na znanje povećani interes Kine za ulaganje u zapadni Balkan i projekte prometne infrastrukture u Crnoj Gori u okviru inicijative „Jedan pojas, jedan put”; sa zabrinutošću prima na znanje potpisivanje memoranduma o razumijevanju s kineskim konzorcijem za izgradnju autoceste koja bi povezivala Budvu i Tivat, imajući na umu već postojeću zaduženost Crne Gore prema Kini, odnosno kredit od 1 milijarde USD upotrijebljen za izgradnju autoceste Bar-Boljare; poziva vlasti da smanje gospodarsku ovisnost o Kini i pozdravlja nedavne napore uložene u smanjenje tih fiskalnih slabosti; poziva Crnu Goru da nastavi koristiti Gospodarski i investicijski plan za zapadni Balkan i inicijativu EU-a Global Gateway kako bi se pronašle zelenije i transparentnije alternative za financiranje infrastrukturnih projekata;
60. poziva crnogorske vlasti da poduzmu daljnje korake za provedbu digitalnih usluga za mikropoduzeća te mala i srednja poduzeća, da kao prioritet postave razvoj transakcijskih elektroničkih usluga i da provedu strategiju za digitalizaciju obrazovnog

sustava; uviđa važnost ulaganja u obrazovanje i strukovno osposobljavanje kako bi se riješio problem nezaposlenosti mladih i promicali gospodarski rast i socijalna kohezija u Crnoj Gori;

61. pozdravlja odluku Crne Gore o prestanku programa stjecanja državljanstva na temelju ulaganja 31. prosinca 2022.; napominje da je između 2019. i 2022. više od 70 % izdanih putovnica dodijeljeno državljanima Ruske Federacije; poziva vlasti da preispitaju prethodne odluke, posebno s obzirom na rusku ratnu agresiju na Ukrajinu; naglašava rizike koje takvi programi mogu podrazumijevati u pogledu sigurnosti, korupcije i pranja novca; nadalje, naglašava potrebu za daljnjim usklađivanjem s viznom politikom EU-a;
62. potiče Crnu Goru da na najbolji način iskoristi sredstva EU-a dostupna u okviru IPA-e III i Gospodarskog i investicijskog plana za zapadni Balkan, uključujući Investicijski okvir za zapadni Balkan, Garanciju za mlade na zapadnom Balkanu i program Erasmus+; naglašava da se, u skladu s uvjetima u okviru instrumenta IPA III, financiranje mora promijeniti ili obustaviti u slučaju znatnog nazadovanja ili kontinuiranog nedostatka napretka u pogledu temeljnih pitanja;
63. poziva EU i zemlje zapadnog Balkana da uspostave okvir za učinkovitu suradnju s Uredom europskog javnog tužitelja; poziva Komisiju da poduzme potrebne pravne i političke mjere za proširenje nadležnosti Ureda europskog javnog tužitelja na sredstva EU-a namijenjena Crnoj Gori kao zemlji kandidatkinji; potiče zemlje zapadnog Balkana da brzo sklope bilateralne radne dogovore s EPPO-om kako bi se olakšala bliska suradnja i kazneni progon zloporabe sredstava EU-a, među ostalim upućivanjem nacionalnih časnika za vezu u EPPO;
64. ponovno poziva Komisiju da provede preporuke iz tematskog izvješća br. 1/2022 Europskog revizorskog suda i da prilagodi svoja ulaganja povezana s vladavinom prava na zapadnom Balkanu, među ostalim u Crnoj Gori;

Energija, okoliš, biološka raznolikost, održivi razvoj i povezivost

65. pozdravlja Komisijin paket energetske potpore za zapadni Balkan i naglašava iznimnu važnost izdvajanja sredstava iz paketa za hitnu potporu kako bi se ublažile posljedice energetske krize i podržao prijelaz Crne Gore na energetski učinkovito gospodarstvo koje se temelji na energiji iz obnovljivih izvora, u skladu s planom REpowerEU;
66. pozdravlja pokretanje tržišta električne energije za dan unaprijed na crnogorskoj burzi električne energije, čime tržište postaje likvidnije i transparentnije, što pogoduje i potrošačima i proizvođačima te jamči poštene cijene, sigurniju i pouzdaniju opskrbu i veću integraciju obnovljivih izvora energije; poziva Crnu Goru da se bolje poveže s energetskim tržištima država članica EU-a i da potakne provedbu mjera energetske učinkovitosti i olakša uvođenje obnovljive energije u cilju napuštanja fosilnih goriva;
67. poziva Crnu Goru da ubrza prijelaz na održivu energiju, u skladu s Pariškim sporazumom i ciljevima EU-a u pogledu dekarbonizacije; naglašava da svi novi projekti u području obnovljivih izvora energije moraju biti u skladu s pravnom stečevinom EU-a o koncesijama, državnim potporama i okolišu; poziva vlasti da ubrzaju proces izrade

- općeg prostornog plana Crne Gore, koji bi se trebao razviti na transparentan način na temelju javnog interesa i primjenjivati na sve nove energetske projekte; ističe da je potrebno na učinkovit način prenijeti i provesti revidirani paket „Čista energija za sve Europljane”; izražava duboku zabrinutost zbog promjena Zakona o industrijskim emisijama i posljedičnog proširenja rada elektrane na ugljen Pljevlja, unatoč tekućem postupku zbog povrede prava koji je pokrenulo tajništvo Energetske zajednice s obzirom na kršenje Direktive o velikim uređajima za loženje u skladu s Ugovorom o Energetskoj zajednici; poziva Crnu Goru da to bez odgode ispravi; prima na znanje početak ekološke rekonstrukcije tog postrojenja u vrijednosti od 70 milijuna EUR;
68. prima na znanje potpisivanje memoranduma o razumijevanju između Crne Gore i SAD-a, dok istodobno napreduje rad na izgradnji terminala za ukapljeni prirodni plin u luci Bar; očekuje od Crne Gore da se obveže na diversifikaciju opskrbe energijom i povećanje energetske sigurnosti;
  69. poziva Crnu Goru da ubrza razvoj i donošenje dosljednog i vjerodostojnog nacionalnog energetskeg i klimatskog plana, u skladu s okvirom klimatske i energetske politike EU-a; potiče Crnu Goru da usvoji izmjene Zakona o zaštiti od negativnih učinaka klimatskih promjena; poziva Crnu Goru da poboljša prakse gospodarenja otpadom i da zaštititi kvalitetu vode;
  70. naglašava koliko je važno da ulaganja u crnogorsku infrastrukturu budu usklađena sa standardima EU-a iz Direktive o procjeni utjecaja na okoliš te da se pritom poštuju pravila EU-a o javnoj nabavi i državnim potporama; duboko žali zbog štete počinjene u rezervatu biosfere sliva rijeke Tare i nacionalnom parku Durmitor, koji se nalazi na UNESCO-ovom popisu baštine, povezane s izgradnjom autoceste Bar-Boljare; ponovno poziva Crnu Goru da provede mjere revitalizacije riječnog korita i da pomno prati utjecaj izgradnje prometne infrastrukture na okoliš;
  71. ponavlja svoj poziv Crnoj Gori da poduzme hitne mjere kako bi se učinkovito očuvala zaštićena područja i potiče je da nastavi identificirati područja koja bi se mogla uključiti u mrežu Natura 2000; ističe da je potrebno osigurati usklađenost s Direktivom o staništima i Okvirnom direktivom o vodama pri poduzimanju novih ulaganja koja bi mogla utjecati na potencijalna područja mreže Natura 2000 ili smaragdna područja, uključujući Skadarsko jezero, Sinjajevinu, Komarnicu i druga, ili bi mogla dovesti do pogoršanja stanja vodnih tijela; dijeli ozbiljnu zabrinutost crnogorskih građana i aktivista građanskog društva da bi kanjon rijeke Komarnice mogao biti nepovratno razoren zbog izgradnje brane za hidroelektranu te poziva vlasti da provedu detaljnu analizu troškova i koristi njezine održivosti i postojećih alternativa;
  72. potiče Crnu Goru da pojača mjere u vezi s institucijskim i zakonodavnim reformama u pogledu lova i ribolova, s posebnim naglaskom na zaštićenim područjima i zaštićenim vrstama; u tom kontekstu potiče crnogorske vlasti da primjenjuju učinkovite, odvraćajuće i proporcionalne kazne za sva kaznena djela protiv okoliša te da iskorijene korupciju u tom sektoru;
  73. pozdravlja dogovor sa sastanka na vrhu u Tirani o smanjenju troškova roaminga između EU-a i zapadnog Balkana od 1. listopada 2023. s ciljem potpunog ukidanja u budućnosti; pozdravlja sporazum od 3. svibnja između 38 telekomunikacijskih operatera

iz EU-a i zapadnog Balkana o smanjenju troškova podatkovnog roaminga; poziva tijela vlasti, privatne aktere i sve dionike da olakšaju postizanje dogovorenih ciljeva kako bi se postiglo znatno smanjenje naknada za roaming kad je riječ o podatkovnom prometu;

o

o o

74. nalaže svojoj predsjednici da ovu Rezoluciju proslijedi predsjedniku Europskog vijeća, Komisiji, potpredsjedniku Komisije / Visokom predstavniku Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, vladama i parlamentima država članica te predsjedniku, Vladi i Skupštini Crne Gore.

OBRAZLOŽENJE

Dugotrajna predanost Crne Gore budućem članstvu u EU-u temelji se na nepokolebljivoj visokoj javnoj potpori. Međutim, posljednjih godina napredak u ključnim reformama EU-a zaustavljen je zbog velikih političkih napetosti i polarizacije, koji su kulminirali dubokom političkom i institucionalnom krizom u zemlji. Sada je važno brzo dovršiti formiranje proeuropskih tijela i uključiti ih u konstruktivan dijalog kako bi se ostvario znatan napredak Crne Gore na putu prema EU-u. To osobito znači napredak u provedbi ključnih reformi, posebno u području vladavine prava, kako bi se krenulo prema zatvaranju daljnjih pregovaračkih poglavlja.

INFORMACIJE O USVAJANJU U NADLEŽNOM ODBORU

Datum usvajanja	20.9.2023
Rezultat konačnog glasovanja	+ : 51 - : 3 0 : 3
Zastupnici nazočni na konačnom glasovanju	Alviina Alametsä, Alexander Alexandrov Yordanov, Traian Băsescu, Anna Bonfrisco, Reinhard Bütikofer, Włodzimierz Cimoszewicz, Katalin Cseh, Michael Gahler, Giorgos Georgiou, Sunčana Glavak, Raphaël Glucksmann, Klemen Grošelj, Bernard Guetta, Dietmar Köster, Andrius Kubilius, David Lega, Miriam Lexmann, Nathalie Loiseau, Leopoldo López Gil, Antonio López-Istúriz White, Thierry Mariani, David McAllister, Vangelis Meimarakis, Sven Mikser, Alessandra Moretti, Javier Nart, Matjaž Nemec, Demetris Papadakis, Kostas Papadakis, Tonino Picula, Manu Pineda, Thijs Reuten, Nacho Sánchez Amor, Isabel Santos, Mounir Satouri, Andreas Schieder, Jordi Solé, Hermann Tertsch, Hilde Vautmans, Anders Vistisen, Viola von Cramon-Taubadel, Thomas Waitz, Isabel Wiseler-Lima, Željana Zovko
Zamjenici nazočni na konačnom glasovanju	Vladimír Bilčík, Angel Dzhambazki, Andrey Kovatchev, Georgios Kyrtos, Carina Ohlsson, Juozas Olekas, Nikos Papandreou, Mick Wallace, Javier Zarzalejos
Zamjenici nazočni na konačnom glasovanju prema čl. 209. st. 7.	Gheorghe Falcă, Dace Melbārde, Jan-Christoph Oetjen, Juan Ignacio Zoido Álvarez

POIMENIČNO KONAČNO GLASOVANJE U NADLEŽNOM ODBORU

51	+
ECR	Angel Dzhambazki, Hermann Tertsch
ID	Anna Bonfrisco
PPE	Alexander Alexandrov Yordanov, Traian Băsescu, Vladimír Bilčík, Gheorghe Falcă, Michael Gahler, Sunčana Glavak, Andrey Kovatchev, Andrius Kubilius, David Lega, Miriam Lexmann, Leopoldo López Gil, Antonio López-Istúriz White, David McAllister, Vangelis Meimarakis, Dace Melbārde, Isabel Wiseler-Lima, Javier Zarzalejos, Juan Ignacio Zoido Álvarez, Željana Zovko
Renew	Katalin Cseh, Klemen Grošelj, Bernard Guetta, Georgios Kyrtos, Nathalie Loiseau, Javier Nart, Jan-Christoph Oetjen, Hilde Vautmans
S&D	Włodzimierz Cimoszewicz, Raphaël Glucksmann, Dietmar Köster, Sven Mikser, Alessandra Moretti, Matjaž Nemeč, Carina Ohlsson, Juozas Olekas, Demetris Papadakis, Nikos Papandreou, Tonino Picula, Thijs Reuten, Nacho Sánchez Amor, Isabel Santos, Andreas Schieder
Verts/ALE	Alviina Alametsä, Reinhard Bütikofer, Mounir Satouri, Jordi Solé, Viola von Cramon-Taubadel, Thomas Waitz

3	-
ID	Thierry Mariani, Anders Vistisen
NI	Kostas Papadakis

3	0
The Left	Giorgos Georgiou, Manu Pineda, Mick Wallace

Korišteni znakovi:

+ : za

- : protiv

0 : suzdržani